

Voorstel voor provinciale input richting Zuidwestelijke Delta en het Rijk met voorkeuren voor een verdere uitwerking van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging

Versie GS 3 maart 2026

Het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt en de afvoer van het rivierwater wordt grilliger. Voor Zeeland zal dit in de toekomst tot gevolgen leiden. Niet alleen voor de waterveiligheid, maar zeker ook voor onze zoetwatervoorziening en het gebruik van de ruimte. Daar zullen we ons op moeten aanpassen. Met het kennisprogramma Zeespiegelstijging zijn daarbij meerdere denkrichtingen verkend met betrekking tot de vraag hoe we ons hierop kunnen voorbereiden.

In Zeeland en de Zuidwestelijke Delta hebben we de ambitie om als eerste Delta ter wereld te hebben uitgedacht hoe we dit gaan doen. Vanuit het besef dat we nu veilig zijn zien we zeespiegelstijging niet alleen als een bedreiging, maar vooral ook als kans om te komen tot innovatieve oplossingen. Op het vlak van waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid, maar ook als het gaat om hoe we dit in het gebruik van de ruimte weten te combineren met overige maatschappelijke uitdagingen als de energietransitie, natuur(herstel), visserij, recreatie of de woningbouwopgave. We realiseren ons daarbij dat het aanpassen aan de veranderende omstandigheden een proces van geven en nemen vraagt. We willen dit proces aangaan. Enerzijds om te doorgronden welke keuzes er zijn, wat de gevolgen ervan zijn en hoe we op basis hiervan kunnen komen tot regionaal gedragen voorstellen.

Om deze ambitie te kunnen realiseren moeten we nu stappen zetten. Als regio samen met onze regionale partners, maar zeker ook met het Rijk, omdat veel van de keuzes die gemaakt zullen moeten worden een rijksverantwoordelijkheid vormen. We willen daarom als provincie aanvullende afspraken met Rijk maken over een positie van Zeeland als living lab voor innovatie op het vlak van klimaatadaptatie. We hebben met het Delta Climate Center de kennis in huis om in de regio nieuwe ideeën en innovaties van de tekentafel tot daadwerkelijke uitvoering te brengen. Zeeland als experimenteerregio: een living lab op het vlak van klimaatadaptatie voor heel Nederland. Met de roadmap *‘Naar een Groeiende Delta’* presenteren wij een stappenplan over hoe wij tot (regionaal) gedragen voorstellen willen komen voor experimenten en maatregelen die we in de komende jaren uitvoeren.

We constateren dat er binnen het samenwerkingsverband van de Zuidwestelijke Delta al hard wordt gewerkt aan dit vraagstuk wanneer het gaat om waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid, maar dat met name de vertaalslag naar de gevolgen voor het gebruik van de ruimte: de ruimtelijke adaptatie om extra aandacht vraagt. Daar ontwikkelen we op basis van de voorgestelde stappen in de roadmap *‘Naar een Groeiende Delta’* in Zeeland samen met onze partners een strategie voor.

Naast zeespiegelstijging hebben ook andere opgaven en uitdagingen gevolgen voor het gebruik van de ruimte. Ruimte die hierdoor steeds schaarser wordt. Daarom willen we toewerken naar een *Groeiende Delta*. Als delta beschikken we over unieke eigenschappen: met onze havens vormen we de toegangspoort naar een groot achterland, met onze mineraal rijke vruchtbare bodems bieden we een goede uitgangspositie voor de landbouw en de aanwezige zoet/zout overgangen vormen de basis voor unieke natuurwaarden. Dat willen we behouden en verder versterken met ons streven naar een *Groeiende Delta*.

Een Groeiende Delta vormt wat ons betreft een delta waar geen ruimte wordt verloren, maar juist ruimte wordt geboden voor groei. Niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief. Een delta waarbij in gezamenlijkheid wordt gezocht naar meerwaarde voor elkaars belangen. Zo werken we samen toe naar een delta met netto meer ruimte.

Vanuit deze overwegingen komen wij in het verlengde van de Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta tot de volgende punten die wij onder de aandacht van het Rijk willen brengen.

1. Kennisprogramma Zeespiegelstijging

Met het kennisprogramma Zeespiegelstijging presenteert u 4 denkrichtingen (beschermen, zeewaarts, meegroeien en meebewegen) over hoe om te gaan met zeespiegelstijging.

We constateren dat binnen de denkrichting ‘meebewegen’ grote delen van Laag Nederland worden opgegeven. Dit is voor Zeeland en de Zuidwestelijke Delta geen wenselijk en werkbaar scenario. Wij nemen afstand van deze denkrichting en willen deze niet verder uitwerken als mogelijke oplossingsrichting voor Zeeland. Onderdelen van de denkrichting meebewegen, zoals bijvoorbeeld drijvend bouwen of het opslaan van zoetwater in poldergebieden, kunnen in een later stadium worden overwogen als onderdeel van te leveren gebiedsgericht maatwerk (bijvoorbeeld bij het nader uit te werken principe van meerlaagsveiligheid).

Verder constateren we dat de overige denkrichtingen (beschermen, zeewaarts en meegroeien) goede aanknopingspunten bieden, maar niet voor Zeeland als geheel toepasbaar zijn. We willen daarom gezamenlijk werken aan een nadere uitwerking van deze denkrichtingen binnen 3 deelgebieden (Noordelijke Bekkens, Westerschelde en Zeeuwse kust). Op basis hiervan willen we dan de vervolgstap maken naar gebiedsgericht maatwerk met gedragen Zeeuwse voorstellen (inclusief bijbehorende adaptatiepaden en eventuele bijdragen aan de overige maatschappelijke opgaven en uitdagingen in het betreffende gebied).

2. Noordelijke Deltabekkens (Haringvliet, Volkerak-Zoommeer, Grevelingen, Oosterschelde en Veerse Meer)

Voor de Noordelijke Deltabekkens constateren we dat Zeeland en de Zuidwestelijke Delta in de toekomst een belangrijke rol kunnen vervullen in het bergen van (piek) afvoeren vanuit de rivieren. Om de regio hierop aan te passen zullen ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn. We willen meer zicht op wat deze maatregelen voor Zeeland betekenen (bijvoorbeeld qua ruimtebeslag voor de dijken). Verder willen we vanuit Zeeland nader onderzoeken in hoeverre dergelijke maatregelen (onder normale omstandigheden, zonder aanvullende aanvoer) ook kunnen bijdragen aan het langer vasthouden (en bergen) van rivierwater in (delen van) de Deltabekkens en duingebieden.

Daarnaast vragen we aandacht voor de bijzondere opgaven op het nu nog half-open systeem van de Oosterschelde. De mossel- en oesterteelt, de natuurlijke kwaliteit en de zandhonger zijn voorbeelden van gebiedsspecifieke kenmerken van dit water die vragen om een nadere uitwerking van de denkrichtingen. Een combinatie van meerdere denkrichtingen ligt daarbij voor de hand om recht te doen aan alle in de Oosterschelde en overige bekkens aanwezige belangen.

3. Zeeuwse kust

Zandsuppleties vervullen binnen alle denkrichtingen een cruciale rol als het gaat om het beschermen van de kust. Om de basiskustlijn (BKL) bij zeespiegelstijging op orde te houden zullen in de toekomst frequenter en omvangrijkere suppleties nodig zijn. Op basis van het kennisprogramma Zeespiegelstijging constateren wij dat vanaf 0,5 meter zeespiegelstijging al onzekerheden ontstaan over de beschikbare zandvoorraden bij het voortzetten van de huidige strategie voor suppletie. Daarom willen wij met het Rijk kijken hoe suppleties in de toekomst efficiënter en effectiever kunnen worden uitgevoerd. De Zeeuwse kust is daarbij, vanwege de aanwezige Deltabekkens, niet vergelijkbaar met de Vlaamse of Hollandse kust. We willen daarom samen met het rijk onderzoeken hoe we voor de Zeeuwse kust in de toekomst kunnen blijven voorzien in de benodigde volumes zand, welke innovaties we daarbij kunnen toepassen die bij kunnen dragen aan het langer vasthouden van dit zand en hoe dit mogelijk ook een rol kan vervullen in de regionale behoefte aan duurzame brede stranden en/ of natuurherstel (bijvoorbeeld door het uitbreiden van het areaal embryonale duinen).

Ook vragen wij om meer duiding van de consequenties van een zeewaarts kustbassin voor het kustoerisme en de kustrecreatie.

Tenslotte willen we in het verlengde van bovenstaande samen met het rijk verkennen in hoeverre met de beschikbare zandvoorraad op de Noordzee een bijdrage geleverd kan worden aan een zeewaartse uitbreiding van de Zeeuwse kust. We constateren dat ook in Zeeland de beschikbare ruimte steeds schaarser wordt en ervaren voldoende regionaal draagvlak voor een verkenning naar de mogelijkheid om met aanvullende kustsuppleties zeewaartse ruimtewinst te boeken.

4. Westerschelde

Voor de Westerschelde constateren we dat dit open estuarium binnen de verschillende denkrichtingen een aparte opgave vormt, die om nadere uitwerking vraagt. Vanwege het feit dat de Westerschelde niet direct verbonden is met het Nederlandse hoofdwatersysteem, de afspraken met Vlaanderen over een vrije toegang en de resterende natuurwaarden van dit open estuarium is dit begrijpelijk, maar vanwege het belang van voor Zeeland is het noodzakelijk dat ook hier nu vervolgstappen worden gezet.

Daarbij constateren wij op voorhand dat er in Zeeland geen draagvlak is voor nieuwe ontpolderingen enkel ten behoeve van het herstel van de natuurwaarden. Op dit moment wordt een brede verkenning door het ministerie van IenW uitgevoerd naar de vraag in hoeverre natuurherstel in de Westerschelde gecombineerd kan worden met maatregelen ten behoeve van de waterveiligheid (Weerbare Westerschelde). Voor Zeeland vormt regionaal draagvlak een belangrijk aandachtspunt voor eventuele conclusies uit dit onderzoek. Zeker wanneer dit onderzoek de basis vormt voor eventuele natuurherstelmaatregelen in het Natuurplan. We willen niet geconfronteerd worden met een eenzijdige hectareopgave vanuit het rijk als het gaat om natuurherstel.

Naast de natuur vormt een duurzame toegankelijkheid van de Westerscheldehavens (North Sea Port en Antwerpen) een internationaal belang waarvoor we uw aandacht vragen. De stijging van de zeespiegel heeft ook hier invloed en daar moeten we ons tijdig op voorbereiden. Gelet op de (inter)nationale belangen die hier aan de orde willen we met het Rijk en Vlaanderen toewerken naar een strategische lange termijnvisie op een waterveilige toegang van onze havens.

Verder constateren we dat er binnen de denkrichtingen nauwelijks aandacht is voor de berging van piekafvoeren vanuit de rivier de Schelde (en in het verlengde hiervan de Leije en de IJzer). De afvoer van de Schelde is qua omvang vergelijkbaar met die van de Maas. We willen dan ook komen tot een nadere uitwerking van de vraag in hoeverre pieken in de afvoer van de Schelde in combinatie met zeespiegelstijging, springtij en/of stormvloed tot problemen kunnen leiden in het Westerscheldebekken.

5. Zoetwater

Zeespiegelstijging is van invloed op onze zoetwaterbeschikbaarheid. Naast het nemen van zelfvoorzienende maatregelen om onze zoetwaterbeschikbaarheid te vergroten zetten we met ons waterbeleid in op het tegengaan van verdere verzilting door een zo groot mogelijke buffering van zoetwater vanuit het beschikbare aanbod. Bij de nadere uitwerking in de deelgebieden (met name voor de Noordelijke bekkens) verkennen we dan ook graag de mogelijkheden hoe deze buffercapaciteit in de toekomst te vergroten in combinatie met het vergroten van de waterveiligheid. Dit is cruciaal voor de landbouw en onze voedselzekerheid, maar ook voor de industrie en drinkwatervoorziening.

We willen kampioen water vasthouden zijn en water slim beheren. We innoveren daarbij op besparen, benutten en het bergen van zoetwater en zien kansen voor de zoetwatervoorziening in relatie tot noodzakelijke maatregelen voor waterveiligheid ten aanzien van de buffering van piekafvoeren. Die kansen willen we samen met het Rijk verder verkennen. We vullen regionale buffers met lokale neerslag. Daarnaast willen we (overtollig) water in de winter kunnen benutten als aanvulling op de eigen neerslag. De mogelijkheden hiertoe verkennen we nu reeds in het kader van het Zeeuws Deltaplan Zoetwater.